

Humán rasszok

Osztályozás morfológiai jegyek alapján

Készítette: Fekete-Kertész Ildikó

Humán rasszok

- Az európai osztályozási rendszer szerint négy földrajzi nagyrasszt különböztetnek meg: ausztraloïd, negrid, mongoloïd, és europid nagyrasszokat. Léteznek más osztályozások is, az amerikaiak például kilenc rasszt különböztetnek meg. Ezek a következők: ameridek, polinezidek, ausztraloïdok, mikronezidek, melanezidek, mongoloïdok, europidok, negridek, indidek (mi az európaiakhoz soroljuk).
- A továbbiakban az európai osztályozással foglalkozunk.

A humán rasszok kialakulása

- Az eltérő környezeti, ökológiai hatások miatt az egységes fajon belül csoportok jelennek meg. A mutáció változatosságot biztosít, a mutációs ráta függ a környezeti tényezőktől. Továbbá a szelekció, és a genetikai sodródás is erősen jelen van a Homo sapiens esetén. Továbbá a hibridizáció és az izoláció (természetes – pl. éghajlat, vagy mesterséges – pl. indiai kasztrendszer) kapnak még nagy szerepet.

- A homo sapiens ezen okok miatt polimorf és politipikus faj. **Polimorf**: azért, mert nagy az individuális variabilitás (pl. arcok egyedisége), ökológiai variabilitás is nagy, továbbá erőteljes a szexuális dimorfizmus (nők és férfiak eltérő alkata). **Politipikus**: mert a fajon belül még kisebb rendszertani egységek különböztethetők meg:
 - alfaj (subspecies, nagyrassz, v. földrajzi rassz)
 - mikrospecies (fajta, rassz)
 - forma localis (helyi változat)

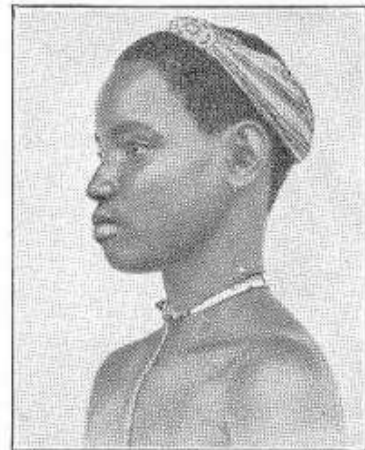
A humán rasszok vizsgálata

- Bőrszín: a bőrben található festékanyag a melanin miatt alakul ki. Mennyisége a környezeti és genetikai tényezők függvénye. Negridekben dús a melaninszint, mivel erős UV sugárzásban élnek, így védi az irhájukat a sugárzástól. Az emberek elődei Afrikából származnak, valaha mindenki sötétbőrű volt. Magas volt akkor az albínók száma (ma is a négerek között a legmagasabb az arányuk), a kivándorlók közül aztán kiszelektálódtak a sötétebb bőrűek, és a világosabbak szaporodtak el. A mongoloidoknak sárgásbarna a pigmentjük, az ausztraloïdok megmaradtak sötétnek.
- Haj: A legsötétebb (és egyben a legvastagabb) a mongoloidoké (kékes-fekete), a negrideké és az ausztraloïdoké sötétbarna (ez utóbbiaknál a szőke sem ritka). Az europidok nagy változatosságot mutatnak. Hajformában a négereké göndör vagy filfil, az ausztraloïdoké hullámos, a mongoloidoké egyenes, és az europidok szintén nagy változatosságot mutatnak (a göndör kevés köztük, filfil egyáltalán nincsen).
- Arc és testszőrzet: Negrideké és a mongoloidoké gyenge. Az ausztraloïdoké a legerősebb. Legerősebb testszőrzetű nép a Japán szigetek északi részén és a Szahalin szigetén élő Ainu népcsoporté, az egész testfelületük szőrös. Europidoknál egyébként változatosság van. A déli, mediterrán népek szőrösebbek, az irániak erősen szőrösek (még a köröm szélén is).
- Testmagasság: A legmasabbak a negridekhez tartozó nilotidok (átlag 2m), a legalacsonyabbak a szintén negridekhez tartozó pigmeusok. Európában a lappidok a legalacsonyabbak, és a szintén Skandináviában és Észak-Európában elterjedt nordoidok a legmagasabbak. A termet kategóriák nagyon sokat változtak kis idő alatt, az egymást követő generációk egyre magasabbak.

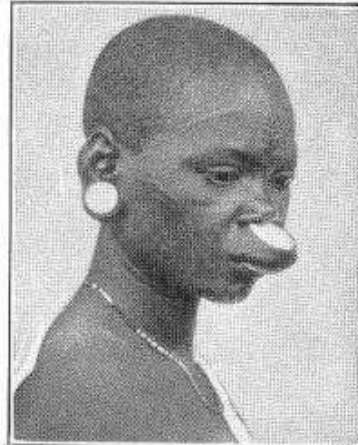
A humán rasszok vizsgálata

- Arcjelző: leptoprozop (keskeny), mezoprozop (közepes), és euriprozop (széles) arc.
- Fogak: Lapidoké a legkisebb, ausztraloideké a legnagyobb. A mongoloidek, és azok rokonainál lapátfog jellemző (magyaroknál is gyakori, ami a távoli rokonságunkat mutatja).
- Alkat: Negrideknél általában magas termet (kivéve a busmanok, hottentották és a pigmeusok), lineáris alkat, hosszú végtagok, rövid törzs jellemző. A mongoloidek alacsony termetűek, rövid végtagjuk, és hosszú törzsük van. Ok az ökológiai variabilitásban keresendő: a végtag pl. testfelület-növelő, több hőt ad le (ld. ökológia – Allen-féle szabály).
- Génközeli jelleg: A vércsoportok egyenletesen oszlanak el a Föld népessége között. Ázsiában a „B” gyakoribb, és „A” ritkább, mint Európában. A „O” Euráziában az elzárt területeken, és az indiánoknál gyakoribb. A vércsoport eloszlások egyenlőtlensége a járványok és betegségek miatt alakult így (pl. indiánoknál terjedő szifilisz a nem „O”-ás vércsoportúakat kiszelektálta, Afrikában pedig a Pestis pont a „O”-ás vércsoportúakat tizedelte).
- Relatív ülőmagasság: a törzs hosszát jelenti. Ahogy a hőmérséklet nő, úgy rövidebb a törzs.

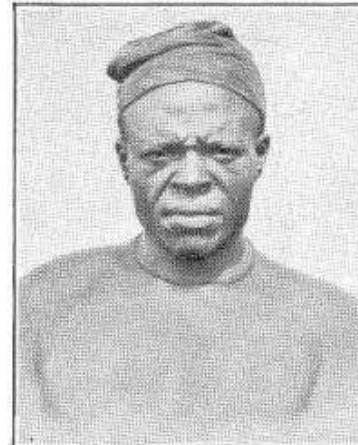
A negrid nagyrasz

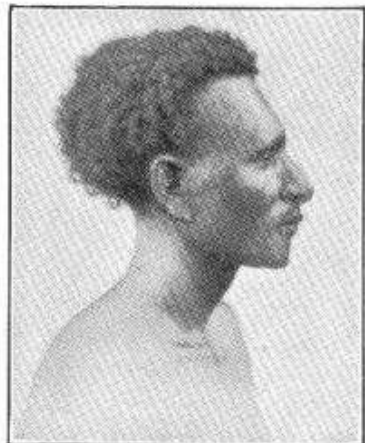
9. Bawili-Mädchen.

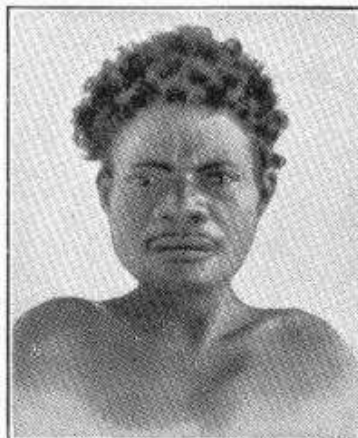
10. Makonde-Mädchen.

11. Mann aus Bamum.

16. Papua von Astrolabebai.

17. Papua vom Huongolf.

20. Buschmann.

- Sötét színek komplex, hosszú fej, alacsony, konkáv, széles orr. Széles vastag ajkak, göndör sötétbarna haj, gyenge test- és arcszörzet.

● Bővebben: <http://enfo.agt.bme.hu/drupal/node/5525>

Az ausztralooid nagyrassz

- Sötét bőrűek, gerincoszlopuk erősen hajlott. Az újszülöttek világos színűek, hátuk szőrös, ez 12-14 éves korukra eltűnik. Koponyájuk ősi jellegeket mutat (erős halánték, és állkapocs), viszont testalkatuk fejlett. Sötét, göndör hajuk van, de gyakori köztük a szőke is. Fogaik nagyok, nem ritka a négy őrlőfog sem. Nagy krumpliorruk van, és testszőrzetük erősen fejlett.

- Bővebben:
<http://enfo.agt.bme.hu/drupal/node/553>

9

Az europid nagyraszsz

- Nordoid rassz: Észak- és Nyugat-Európában élnek főleg, hazánkban igen ritka (német lakta területeken erősen keveredve). Világos színkomplexum jellemzi őket: szőke haj, és testszőrzet (esetleg vörös). Világos bőrük gyakran rózsaszínes, a nap hamar megégeti. Arcuk keskeny, keskenyek az ajkak. Általában magasak. Két alrasszuk van: a robosztusabb proto-(dalo-) nordikus típus robosztusabb, illetve közepes, vagy magas termetű. Állkapcsuk jobban kiáll. Jellegzetes képviselői a bajorok. A fenn-nordikus típus kevésbé robosztus, rövidebb a feje, világosabb a színkomplexumuk. Főleg Skandináviában találhatóak meg.

Az europid nagyrassz

- Lappidok: (proto-alpi típus): Sötét színkomplexió, alacsony termet, széles arc, kicsi fog. Erősen kirínak a környezetükben élő nordikusak (szőkék, magasak) közül, mert előfordulások Skandinávia és Finnország. Elszórtan Magyarországon is fellelhető. Bőrszínük sárgásbarna, hajuk sötétbarna.
- Alpidok (alpi típus): Főleg az északi szláv népeknél, illetve Svájcban, Alpok vidékén fordulnak elő. Korai az ivarérésük, de korán is öregszenek. Kerekded az arcuk, kissé gyermekesen néznek ki, kicsi a nemi dimorfizmus. Orruk rövid, alig áll ki az arc síkjából. Szemük „melírozott” sötétbarna.
- Cromagnoni típus: Az európaiak közül a legősibb jegyeket magán viselő típus. Belgiumban, Csehországban, Írországban, Észak-Nyugat-Európában élnek, de a volgai bolgárok között is megtalálható, szlávoknál nagy arányban megtalálható. Izmos, vaskos testalkat, erőteljes járomív jellemző. Egyenes száj, hosszú ajak. Bőrük világos, arcuk pirosas. Két csoportjuk van, az egyiknél magas termet, világos színkomplexia jellemző (nyugati szlávoknál), a másik csoportra közepes termet, széles arc, több pigment jellemző (déli szlávoknál).

Az europid nagyrasz

- Medditerrán típusok: Vegyes társaság. Sötét haj, szőrzet, és hosszú fej jellemzi közösen őket. Kiskunságon előfordulnak szép számmal! Alrasszaik: - Proto-mediterrán típus: ősi embercsoport, Spanyolországban és Franciaországban élnek. Relatív magas természetűek. Arcuk, fejük hosszú, orruk megnyúlt. Hajuk barna, bőrük világosbarna, gyakori a „0”-ás vércsoport köztük. - Atlanto-mediterrán: nyugateurópában élnek. Robosztusabbak. Nyugati mediterránumban található. Arcuk szögletes, állkapocs oldalt kiáll, egyenes haj.
- - Gracil-mediterrán típus: a legalacsonyabb mediterrán típus. Portugális, Franciaország, Dél-Itália, Korzika, Szardínia, Szicília területén, ritkán Svájcban élnek. Sötét színkomplexió, gyakran kreol bőr, finom arcvonások jellemzik. Nagy bogárszemek, reneszánsz festmények tipikus szereplői.
- - Orientid (keleti-) mediterránok: Sok forma localis, köztük az izraeliek is. Iránban terjedtek főleg el.
- - Indidek: Indiai lakosok, és a cigányok között. Szemük nagy, sötét, S- alakúan görbült a felső szemhéj. Bőrük világosbarna, arany tónussal (dravidák).

Az europid nagyrasz

- Dinári típus (illír, adriai típus): déli szlávoknál, Dél-magyarországon, Észak-Itáliában, illetve Lengyelországban, és a Balkánon élnek. Sok változata van (pl. tiroli típus). Középmagasak, arányos testalkatúak. Orruk erősen kiálló, ajkuk középtelt. Sötét hajúak, de vannak szőkék is. Testszörzetük erős (még a nőké is). Táska szemek gyakoriak. Korán öregszenek, hamar öszülnek, de sokáig élnek, erős a szervezetük.
- Armenidek (elő-ázsiai típus, örmény típus): nagy területen terjedtek el: Irak, Irán, Kaukázus, Szíria, Görögország, Törökország Kárpát-medence, és főleg Erdély. Zömökebb testalkatúak, alacsonyak, nagy orruk jellegzetes (armenid orr: erősen kiugró, húsos). Hízásra hajlamosak (különösen a nők). Fül gyakran eláll, a szem és haj fekete, haj egyenes, vagy gyengén hullámos, Szemöldök dús, erős testszörzet. Sok változata alakult ki.
- Anatóliai-armenid (pamíri) típus: Termetük magasabb az armenidekéénél. Nagy orr, markáns vonások. Kis- és Középázsiaiában élnek, továbbá a Kárpát medence népeinek 10%-át teszik ki. Szikárabb testalkatúak, de alacsonyak. Fejen besüppedés található.

Az europid nagyrasz

- Europo-mongolid (turáni) típus: Kárpát-medencében az urali típus mellett a legelterjedtebb. Fekete tenger mellékén, Ukránoknál, Oroszoknál, Bulgáriában fordulnak még elő. A honfoglaló magyarsággal, és a tatárjárással került hazánk területére. A honfoglalás korában még jobban mutatták a mongolid jellegeket, de az erőteljes keveredés miatt ezek a jellegek mérséklődtek. Néha mongolredő is megjelenik. Az arc széles, járomtáj lapos. A száj kicsi, ajkak középszélesek. A haj általában barna, és mellé kék vagy barna szem társul. Lapátfog is gyakori. Egyenes orr, hosszú végtag, a nők fiatalon karcsúak, de később hízásra hajlamosak. Magyarországon 30 –35%-ban fordulnak elő. Átmenetet képez a mongoloid nagyrasz felé, mint ahogy a következő két rassz is.
- Urali típus: (altáji, ugor típus) Az europid és mongoloid nagyrasz hosszas együttéléséből alakult ki. Leggyakrabban a manysiknál és a hantiknál fordul elő. Jellemző a világos kékesszürke szem és gesztenyebarna haj párosítás, de sötétebb kiadás is gyakori. Későn őszülnek. Alacsony, vagy közepes termetűek, testalkatuk zömök. Orruk rövid, széles, orrcsúcs pisze, járomtáj kiemelkedő. Bőrszínük sárgásbarna, vagy fehéres-sárga. A honfoglaló magyarságban szintén nagy százalékban előfordult. Finnországban, Urál és Szaján területén fordul még elő hazánkon kívül.
- Bulgáriai tatár típus: Krími háború idején Krímből Dobrudzsába vándoroltak. Kunokkal és Mongolokkal (Tatárokkal) jöttek be Magyarországra. Alföldön és Dél-Magyarországon, Kunságok területén a leggyakoribb az előfordulási arányuk.

Az europid nagyrasz

Ázsiai típusok:

- - Iráni típus: A honfoglaló Magyaroknak a jelentős részét alkották. Fejük és arcuk hosszú, orruk közép-vékony és hajlott. Bőrszínük világosbarna. Testalkatuk vékony, gracilis. Fő előfordulási területe Irántól a Pamíron át az Altajig terjed. Népcsoportjuk a szkíták.
- - Orientalid típus: Ők a jellegzetes sémik, és a beduinok. Orr nagy és hosszú, bőrük világos- vagy sötétbarna. Képviselői az Arab-félszigeten, Irakban, Iránban, Szíriában, Észak-Afrikában Indiában és Dél-Kaukázusban élnek.

A mongoloid nagyrassz

- sárgás bőrű, merev, vastag szálú hajú, erősen kiugró pofacsontú, szűk és ferde szemrésű emberfajta

- Bővebben:

<http://enfo.agt.bme.hu/drupal/node/5541>

Felhasznált források

- <http://pszicho.btk.ppke.hu/diakelet/segedanyagok/antropologia.doc>